

Spis treści

Wstęp	11
I. Wychowanie starożytne	15
1. Starożytna Grecja	15
1.1. Sparta	16
1.2. Ateny	18
2. Starożytny Rzym	21
3. Poglądy pedagogiczne sofistów (V–VI wiek p.n.e.)	23
3.1. Poglądy na naukę czołowych przedstawicieli	24
3.2. Znaczenie sofistów	25
3.3. Krytyka sofistów	26
4. Sokrates (469–399 p.n.e.) – ideał nauczyciela	27
4.1. Poglądy pedagogiczne	27
4.2. Metoda maieutyczna (sokratyczna)	29
4.3. Podsumowanie	30
5. Podsumowanie starożytnych poglądów na wychowanie	32
II. Epoka średniowiecza	35
1. Średniowiecze – główne założenia	36
2. Średniowieczne wychowanie stanowe	36
2.1. Struktura feudalna	36
2.2. Wychowanie rycerskie	37

2.3. Wychowanie mieszczańskie	39
2.4. Wychowanie duchowe	41
3. Św. Augustyn (354–430) – neoplatonizm.....	44
3.1. Koncepcja człowieka.....	45
3.2. Poglądy na temat cyklu życia	46
3.3. Cel życia człowieka.....	46
3.4. Przedmioty kształcenia	47
4. Św. Tomasz z Akwinu (1225–1274) – pedagogika tomistyczna....	49
4.1. Poglądy Akwinaty	49
4.2. Istota poznania	50
4.3. Ideologia Tomasza z Akwinu.....	52
4.4. Metodyka nauczania.....	52
III. Epoka renesansu (odrodzenia)	55
1. Erazm z Rotterdamu (1469–1536) – „książę humanistów”	56
1.1. Poglądy społeczne.....	56
1.2. Poglądy pedagogiczne.....	57
2. Sir Tomasz Morus (More) (1480–1535) – socjalizm utopijny ...	60
2.1. Poglądy społeczne.....	60
2.2. Poglądy wychowawcze	62
3. Jan Ludwik Vives (1492–1540) – renesans myśli o szkole	64
3.1. Poglądy pedagogiczne.....	65
3.2. Szkoła jako instytucja.....	65
3.3. Treści przedmiotowe	66
3.4. Rola nauczycieli w procesie kształcenia.....	66
3.5. Powszechność nauczania.....	67
3.6. Rola psychologii w kształceniu	68
4. Andrzej Frycz Modrzewski (1503–1572) – propagator poli- tyczno-obywatelskiej reformy państwa	69
4.1. Poglądy	70
5. Jan Amos Komeński (1592–1670) – twórca dydaktyki	73
5.1. Rola wychowania i nauczania.....	74
5.2. System jednolitego kształcenia.....	75
5.3. Program nauczania	75
5.4. Organizacja kształcenia.....	76

5.5. Rola dydaktyki	76
6. Podsumowanie filozofii i pedagogiki epoki odrodzenia	80
6.1. Poglądy wybranych przedstawicieli renesansu	80
6.2. Odrodzeniowy humanizm filozoficzny.....	82
IV. Epoka oświecenia.....	85
1. John Locke (1632–1704) – myśliciel Europy nowożytnej	86
1.1. Poglądy filozoficzne	86
1.2. Sfery wychowania	88
1.3. Rola nauczyciela.....	90
2. Jan Jakub Rousseau (1712–1778) – przedstawiciel naturalizmu	92
2.1. Poglądy na wychowanie.....	93
2.2. Stadia wychowania	93
2.3. Rola nauczyciela.....	94
3. Johann Heinrich Pestalozzi (1746–1827) – twórca ogólnokształcącej szkoły ludowej.....	96
3.1. Poglądy wychowawcze	96
3.2. Najważniejsze zadania szkoły	97
3.3. Teoria nauczania.....	99
3.4. Rola środowisk wychowawczych.....	98
4. Komisja Edukacji Narodowej (KEN) (1773–1794).....	100
4.1. Struktura organizacyjna	101
4.2. Organizacja nauczania początkowego	102
4.3. Założenia programowe szkoły średniej	103
4.4. Reforma wyższych uczelni	104
4.5. Kształcenie nauczycieli.....	105
4.6. Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych.....	106
4.7. Kształcenie dziewcząt.....	107
4.8. Osiągnięcia KEN	107
V. Przełom wieku XIX i XX – nurt Nowego Wychowania	111
1. Ellen Key (1848–1926) – idea nowoczesnej szkoły	112
1.1. Poglądy społeczne.....	112
1.2. Poglądy na temat roli nauczyciela.....	113

1.3. Wizja szkoły przyszłości.....	113
2. John Dewey (1859–1952) – twórca pragmatyzmu	115
2.1. Dualizm wychowania.....	116
2.2. System pedagogiczny	117
2.3. Proces myślenia	118
2.4. Szkoła działania i doświadczania życia.....	118
3. Rudolf Steiner (1861–1925) – twórca antropozofii	121
3.1. Teoretyczne podstawy pedagogiki steinerowskiej.....	121
3.2. Założenia szkół waldorfskich.....	123
4. Maria Montessori (1870–1952) – pedagogika wieku dziecięcego	125
4.1. Koncepcja wychowania.....	125
4.2. Założenia metody	127
4.3. Komponenty programu nauczania	127
4.4. Rodzaje pomocy dydaktycznych	128
4.5. Rola nauczyciela.....	128
5. Janusz Korczak (Henryk Goldszmit) (1878/9–1942) – naturalizm pedagogiczny.....	130
5.1. Naturalizm pedagogiczny.....	131
5.2. Poglądy na naturę dziecka.....	131
5.3. System pedagogiczny	132
6. Aleksander Sutherland Neill (1883–1973) – szkoła swobodnego wychowania	134
6.1. Zasady Szkoły Summerhill.....	135
6.2. Organizacja nauczania.....	136
6.3. Indywidualizm a samorządność.....	137
7. Celestyn Freinet (1896–1966) – twórca systemu pedagogicznego	139
7.1. Postulaty dotyczące nauczycieli	139
7.2. Założenia metody freinetowskiej.....	140
VI. XX wiek – nowe nurty wychowawcze	145
1. Hubertus von Schoenebeck (1947) – przedstawiciel antypedagogiki	146
1.1. Zmiana podejścia wychowawczego – antypedagogika	146
1.2. Przyjaźń z dziećmi	147

1.3. Zmiana wzorców emocjonalnych.....	148
1.4. Przesłanki terapeutyczne	149
1.5. Sprawa dorosłych.....	149
1.6. Wspierać zamiast wychowywać	149
1.7. Zagrożenia antypedagogiki.....	150

Wykaz rycin i fotografii	153
--------------------------------	-----

Bibliografia	157
--------------------	-----